

A kimerevített pillanat építészete

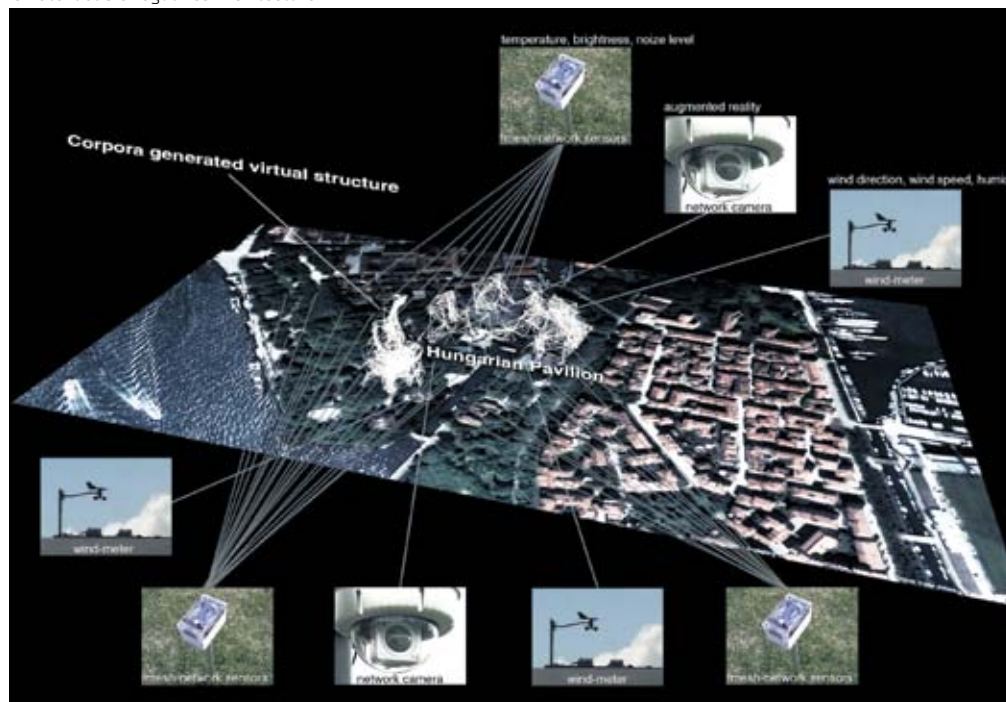
Bak Árpád interjúja Maróy Ákos szoftverművésszel a *Corpora in Si(gh)te* projekt kapcsán*

☛ **Bak Árpád:** A japán-magyar-svájci doubleNegatives Architecture tevékenységének eredeti kiindulópontját ICHIKAWA SOTA kutatásai adták a térbeli ábrázolás-technika területén. A csoport korábbi munkáival ellentétben a *Corpora in Si(gh)te* ezt egy további elemmel kombinálja: egy generatív formaalkotási folyamattal, mely szerintem jóval nagyobb közfigyelmet kapott, mint a vizualizáció kérdése. A rendszer megjelenítésében fontos szerepet játszó Super Eye koncepció egyik sajátossága, hogy nem a hagyományos, karteziánus térábrázoláson alapszik.

☛ **Maróy Ákos:** Az installációnak több vizualizációja is van, és valóban épp az szokta a kevesebb hangsúlyt kapni, amelyben „beülhetsz” az egyes szerkezeti csomópontok nézőpontjába és megnézheted, hogy ők hogy látják a világot maguk körül. A struktúránk sok pontból áll, és a perspektivikus látásmód helyett mindegyik egy szubjektív nézőpontból érzékeli a környezetét. A *Super Eye* ezentúl egy sajátos leképezési módot is jelent: a látottak egy elképzelt gömb belső felületén jelennek meg. Az installáció különböző változataiban ezt a gömbpanorámát mindig kiterített formában, egy sík felületre vetítve jelenítettük meg, így nem kell a hagyományos értelemben forognunk ahhoz, hogy „körbelássunk”.

* *doubleNegatives Architecture* (Sota Ichikawa, Maróy Ákos, Max Rheiner, Kaoru Kobata): *Corpora in Si(gh)te*. 11. Velencei Építészeti Biennále, Velence, Olaszország, 2008. szeptember 14 – november 23.

DOUBLENEGATIVES ARCHITECTURE
Corpora in Si(gh)te, koncepciórajz, Velencei Építészeti Biennále, 2008
© fotó: doubleNegatives Architecture

☛ A nézőnek annyi interakciós lehetősége van, hogy egy adott nézőpontból átmehet a szomszédos pontokba. Azonban a virtuális térben növekvő építészeti struktúra fejlődését nem befolyásolja a befogadó beavatkozása.

☛ A *Corpora* csomópontjai a kiállítóterén kívül, a környező közterületen elhelyezett szenzorokon keresztül jutnak információhoz olyan természeti tényezőkről, mint a napfény, a hőmérséklet, a hanghatások vagy a szélerősség. Velence esetében például a magyar pavilonnak is otthont adó Giardini di Castello nyilvános tereinek különböző pontjain negyven ilyen érzékelő követte figyelemmel a környezet változásait. A virtuális szerkezeti pontok az érzékelők által mért adatok, valamint saját közvetlen szomszédai aktuális állapota alapján hoztak autonóm döntéseket például arról, hogy továbbjelenek-e vagy létrehozzanak-e egy utódot. Az ember nincs kiemelt, központi helyzetben - legfeljebb csak úgy tudja befolyásolni a struktúra növekedését, ha odakint a nyílt téren zajt csap, vagy más módon befolyásolja a környezetet, hisz annak ő maga is része. De nincs úgy kiemelve, mint ahogy például CHRISTA SOMMERER és LAURENT MIGNONNEAU híres installációjában, melyben a látogatók a kiállítóterben valódi növények simogatásával tudják stimulálni a kivetítőn látható mesterséges organizmusok növekedését.

☛ A csoport korábbi munkáinak tükrében a generatív struktúra egy teljesen új komponens a *doubleNegatives arculatában*. Honnan származik az ötlet?

☛ A *doubleNegatives* tulajdonképp Ichikawa Sota csoportja, aki egyébként aktív építész. Különböző projektjeihez általában más és más partnereket választ, mindig az adott feladat megvalósításához szükséges kompetencia alapján. A generatív forma is az ő ötlete volt, 2004 környékén beszéltünk először arról, hogy szeretne ilyet csinálni.

☛ Honnan ismertétek egymást?

☛ 1998-ban a szegedi *EastEdge Cyber Art & Tech* csoport, melynek akkor tagja voltam, készített egy online installációt egy YUKIKO SHIKATA nevű japán kurátor felkérésére. Akkor még létezett olyan, hogy 'net art', és a Shiseido parfümcég nyitott egy online galériát *Cyber Gallery Network* néven. Yukiko, a program vendégkurátora MÉSZÖLY SUZYN keresztül kapta meg az email-címünket. Mi fölvezöltünk neki egy tervet, amely aztán meg is valósult, ez lett a *Tyrell Hungary*.¹ A projekt kapcsán a csapatból ketten kimentünk Tokióba, ami elvileg nem volt a tervben, de technikai problémák merültek föl és ezeket nem tudtunk volna máshogy megoldani. Yukiko akkor a *Canon Art Lab* kurátora volt, és nagyon sok érdekes embernek bemutatott bennünket. Rajta keresztül ismertük meg Sotát is, aki ekkoriban dolgozta ki a *Super Eye* koncepciót.

1 <http://tyrell.hu>

⊕ A Corpora in Si(gh)te elsőként a dél-japán Yamaguchi Művészeti és Média Központban (YCAM) mutatták be 2007-ben.² Változott valamiben az installáció a későbbi velencei bemutatóra?

⊕ A Corporának több korábbi fázisa is volt már. Az először Yamaguchiban bemutatott Corpora Insi(gh)te volt az első olyan változat, amelyben önszerveződő, drótnéküli hálózatba kapcsolt környezeti szenzorokat alkalmazunk, és amelyet bővítettvalóság-technikával is szemléltettünk. Ugyanezt a koncepciót vittük tovább Velencébe is, leszámítva néhány apróbb technikai változtatást. Oda például csináltunk egy historikus nézetgetőt is, amellyel követni lehetett, hogy hogyan alakult a struktúra, ezt korábban csak élőben lehetett nézni. Ugyanakkor a különböző helyszíneken abból is lényeges különbségek adódnak, hogy másfajta épületek és környezeti tényezők közt generálódnak maga a struktúra. Ezek mindig befolyásolni fogják, hogy milyen lesz a végeredmény.

⊕ A környezetből nyert adatokon túl milyen tényezők határozzák meg a létrejövő mű morfológiáját?

2 „Corpora in Si(gh)te”, Yamaguchi Center for Arts and Media, Tokió, 2007. október – 2008. január

DOUBLENEGATIVES ARCHITECTURE
Corpora in Si(gh)te, Velencei Építészeti Biennálé, 2008
© fotó: doubleNegatives Architecture

DOUBLENEGATIVES ARCHITECTURE
Corpora in Si(gh)te, koncepciórajz, Velencei Építészeti Biennálé, 2008
© fotó: doubleNegatives Architecture

⊕ A Corpora inSi(gh)te struktúra viszonylag öntörvényűen alakul a környezeti tényezők függvényében, bizonyos, általunk megfogalmazott korlátok között. Például egy olyan motívumot raktunk bele, hogy a keletkező alakzat mindenképp próbáljon meg stabilizálódni. Tehát ha egy pont lóg a levegőben, akkor kezdjen el lefelé utódokat létrehozni, amíg az utolsó utód már földön van. Korábban egy megépíthető változat eléréséhez azt a követelményt kellett felállítanunk, hogy a súlypontja önmagán belül legyen, azaz ne boruljon fel. Erre azért volt szükség, mert a rendszer egyik vizualizációja egy szoborinstalláció volt, mely a folyamatosan átalakuló struktúra egy kimerevített pillanatát ragadta meg.

⊕ Ha jól értelmezem, a rendszerben nem jelenik meg egy olyan akkumulálódó tudás magáról a környezetről, amely befolyásolná, hogy milyen irányban növekszik a rendszer komplexitása. Tulajdonképpen nem is egy végső forma kiérlelése a cél, hisz egy folyamatosan változó, de mégsem célirányosan „fejlődő” alakzatról van szó.

⊕ Gépi tanulás valóban nem történik az installációban. Egy ilyen sejtautomata-rendszernek, melyet itt is használunk, tipikus jellegzetessége, hogy nem tanul. Már nagyon régóta gondolkodunk a továbbfejlesztési lehetőségeken, de egyelőre kérdés, hogy mikor lesz időnk és alkalmunk ilyesmire. Érdeemes lenne például egy olyan egyszerű dolgot belevinni, mint a sejtspecializáció. Tudjuk, hogy egy összejtől bármilyen sejt keletkezhet, és azt is, hogy teljesen önállóan, lokális információk alapján dönti el, hogy mi váljon belőle. Körbenéz és azt mondja: hát igen, itt egy csontsejt jól jönne, akkor én csontsejt leszek. Jó lenne valamilyen hasonló tulajdonsággal fölruházni a Corporát is. Ha mondjuk egy építészeti feladatot akarunk megoldani, akkor vegye észre a csomópont, hogy ő egy külső fal része, és kezdjen el változni ennek a strukturális szerepnek megfelelően.

Persze ez egy nagyon erősen önkényes, külső kényszer, amit ráerőltetnénk a rendszerre. Először valóban el kell döntenie, hogy az érdekel-e bennünket, hogy egy ilyen struktúra önállóan milyen interakcióra képes magával a környezettel, vagy pedig az, hogy hogyan hajthatjuk ezt a modellt az igánk alá. Az egyik kritika, amit a Corpora kapcsán kapunk, épp az, hogy az ember nincs elég kitüntetett helyzetben ebben az installációban, mert például nem interaktív, vagy mert nem

lehet vele az ember számára hasznos épületeket tervezni. De talán mégsem kell mindig az embernek, az egónak a középpontban lennie.

✚ A doubleNegatives egy másik projektje, az Algorithmic Wall (2007) valójában egy könyvespolc, melyet részben ugyanezzel a sejtautomata-moddal terveztek. Ez a valóságban is megépült, és egyúttal pragmatikus célokat is szolgál.

✚ Sota ezenkívül nemrég végezte egy designiroda belsőépítészeti felújítását, ahol a térelemek tervezéséhez szintén alkalmazta ezt a módszert. Jelenleg ez úgy néz ki a gyakorlatban, hogy bizonyos meghatározott külső feltételek mentén evolválthatjuk a struktúrát, és amikor egy ponton önkényesen azt mondjuk, hogy ez most tetszik, azt az állapotot kiinduló alpnak tekintve az embernek kell befejezni a tervezést. Van egy olyan elképzelésünk, hogy a fejlesztést abba az irányba vigyük, hogy a modellt tervezési segédeszközként is lehessen használni. Ennek része lehetne a már említett sejt-specializációs megközelítés.

✚ A projekt eddigi bemutatásai során milyen kurátori szempontok érvényesítésére nyílt lehetőség?

✚ Velence esetében JÚLIUS GYULÁNAK nagyon nagy érdeme volt, hogy felismerte, hogy ez a projekt releváns lehet a biennálén való bemutatkozásra, különösen a tavalyi *Out There: Architecture Beyond Building* szlogen mellett. Ő volt az, aki megkeresett, hogy pályázzunk a munkával a magyar pavilonba. Ugyan javasolt néhány módosítást is az installáció kiegészítésére, ám azok viszonylag nagy költséggel járt volna. A Corpora egy korábbi változatát, a Corpora.proceed(sky)-t 2005-ben mutatták be az NTT ICC-ben Tokióban, a már említett Shikata Yukiko kezdeményezésére.³ Tulajdonképp ő javasolta Sotának és nekem, hogy dolgozzunk rajta közösen. Már ez az installáció is környezeti információkra reagált, amit Max Rheiner egy égnek irányított kamerával oldott meg. Itt a felhők mozgásából számítottuk ki a szél irányát. A 2007-es változat kurátora KAZUNAO ABE volt a YCAM-ben. Az ő kézjegye leginkább azon érezhető, hogy lehetőséget adott egy nagyobb léptékű projekt megvalósítása, ami a közteret is bevonta az installációba.

✚ A Corpora a YCAM támogatásával valósult meg, egy japán kurátor mellett. Ez kultúrpolitikai szinten nem tette problematikussá az installáció velencei szereplését a magyar pavilonban?

✚ Japánban meghívásos pályázati rendszeren keresztül juthat be egy munka a nemzeti pavilonba, míg Magyarországon mindez nyílt pályázat alapján történik. Habár a japán pavilon nemzeti biztosa, IGARASHI TARO tavaly ott volt Yamaguchiban a Corpora megnyitóján, nem kerültünk a meghívottak közé.

3 Corpora.proceed(sky), Intercommunication Center (ICC), Tokió, 2005. április 29 – július 3.

DOUBLENEGATIVES ARCHITECTURE
Corpora in Si(gh)te, Velencei Építészeti Biennálé, 2008
© fotó: doubleNegatives Architecture

Persze azóta is jó kapcsolatot ápolunk vele. Velencében is találkoztunk, meglátogatta a magyar pavilont és mi is megnéztük a japán pavilont. Mindössze arról van szó, hogy Japánban egy sokkal konzervatívabb megközelítést alkalmaznak. Ott egy projektnek befutottnak kell lennie ahhoz, hogy meghívják. A magyar döntés ehhez képest – de nyugodtan mondhatjuk, hogy nemzetközi viszonylatban is – kifejezetten progresszív szemléletet képviselt. Ezen kívül maga a YCAM is nyitott a Corpora bármilyen formában történő bemutatására; Abe nagyon tudatosan segítette a projekt velencei szereplését. A projektet egyébként legközelebb Berlinben mutatjuk be.⁴

✚ Több kultúrkritikus rámutatott már, hogy a mesterséges élet kutatás nem értéksemleges tudomány, vagyis az általa teremtett narratívák nem mentesek különböző metaforáktól és asszociációktól. Egyes mesterséges élet művészek munkáiban tudatosan, dekonstruktív módon reagálnak ezekre a sugallt tartalmakra. Számotokra mennyire szolgált inspirációként a kortárs kritika?

✚ Se nekem, se a doubleNegatives többi tagjának nincs tudatosan vállalt pozíció ezekben a diskurzusokban. Ide kapcsolódóan az a konferencia jut eszembe, melyet tavasszal a holland Képzőművészeti és Genomikai Központ rendezett Leidenben a tudomány és a képzőművészet kapcsolatáról. Az előadásokat követő viták során visszatérően elhangzott az a megállapítás, hogy bár számos művész úgy állítja be, igazából nem létezik igazi kollaboráció a művészet és a tudomány között. Ehelyett azok a képzőművészek, akik szeretnének tudományos dolgokkal is foglalkozni, valójában nagyon kevésbé nyitottak a másik oldalról érkező inputokra. Én valami hasonlót érzékelek a kritikai diskurzusokban is, ezért úgy érzem, hogy ez a kollaboráció is rendkívül szűkös és korlátozott.

✚ Az egyik ide kapcsolódó diskurzus a tudományos és a művészi megismerés fogalmait állítja párhuzamba egymással. Te magad a műszaki tudományok felől érkeztél el az újmédia-művészetekhez. A másik oldalon is „beavatott” lévén, hol látod ennek a párhuzamnak a korlátait? Mennyire tűnnek tudományosan relevánsnak a mai feltörekvő technológiák képzőművészeti alkalmazásai?

✚ Habár sokat hallom, hogy manapság a művészet az innováció forrása, igazából tudományos és technológiai értelemben nincs számottevő szerepük ezeknek az alkalmazásoknak. Ennek az egyik oka az lehet, hogy ipari és kísérleti tudományos szemmel nézve nagyon-nagyon kis költségvetése van egy képzőművészeti projektnek. Ezzel tavaly tavasszal is szembesültem, mikor egy bioművészeti projektben vettem részt. A művé-

4 Corpora in Si(gh)te @ Berlin, 2009, transmediale.09, Collegium Hungaricum Berlin, Berlin, 2009. január 26 – 2009. március 10.

szet területén igazából csak nagyon egyszerű megoldások alkalmazására van lehetőség, újdonságokat pedig lehetetlen kifejleszteni. Ennél is nehezebb meggyőzni arról a kutatás-fejlesztéssel foglalkozó szervezeteket, hogy egy művészi koncepció megvalósítása kedvéért foglalkozzanak egy problémával. Általában az, ami egy ilyen kutatás eredménye lenne, nem feltétlenül illeszkedik egy tudományos karrierhez. Ha odamegy az ember egy kutatóhoz egy ilyen projektjavaslattal, akkor két válasz valószínű (én is viszonylag sokszor kaptam már mindkettőt). Az egyik az, hogy hát igen, ezt az első éves egyetemisták csinálják nálunk a laborban, már vagy húsz éve egyfolytában. Tehát egy kicsit sem újdonság nekik az, ami egy művésznek esetleg innovatívnak tűnik. A másik válasz: ilyen ugyan még valóban nincs, de ezzel nem tud foglalkozni, mert nem tud belőle tudományos publikációt írni. Mi pedig nem tudjuk azt mondani, mint mondjuk egy ipari megrendelő, hogy olyan szinten fedezzük a költségeket, hogy az kompenzálja lemaradását a karrierépítésben. Persze a bioművészet egy olyan terület, ahol kiváltképp érzékelhető ez a kontraszt, hisz az élettudományos kísérletek igazán nagy összegeket emésztenek fel.

☘ *Ez hogy nézett ki a gyakorlatban?*

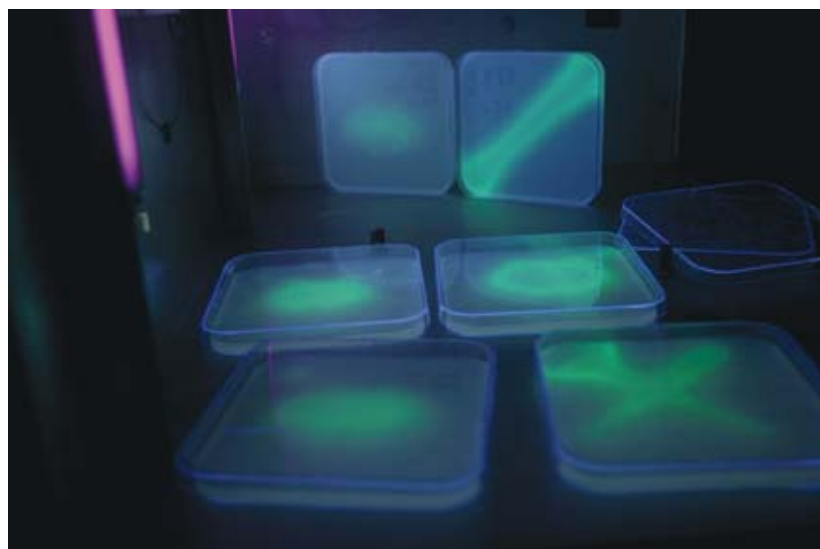
☘ A leideni bioművészeti központba nyertem egy három hónapos alkotói ösztöndíjat, eredetileg egy olyan dinamikus kijelző megvalósítására, amely genetikailag módosított, fénykibocsátó baktériumokból épül föl. Hamarosan kiderült, hogy ez sokkal nehezebb annál, hogy beleférjen a keretbe, ezért vissza kellett skálázni az ambíciókat, hogy felmutatható eredménnyel végződjön a három hónap. Így egy sokkal egyszerűbb koncepciót valósítottam meg, amelyben a látogatók számítógépen készített rajzokat „hívhatnak elő” baktériumok segítségével. Ehhez egy középiskolai szakkörben használatos, 100 dollár alatti áron megvásárolható kísérleti készletből tenyésztettem ki a baktériumokat és ültettem át beléjük egy medúzából izolált gént, hogy fluoreszkáljanak. Ennek az úgynevezett zöld fluoreszcens fehérjének a kutatói nyerték tavaly a kémiai Nobel-díjat, de maga a beavatkozás, amit elvégeztem vele, ma már egy gimis szintű művelet. Nyilvánvaló, hogy ilyen felszereléssel tudományos szempontból nem lehet új eredményeket produkálni. Az eredeti elképzelés megvalósításához egy kilenc-tizenkét hónapos vagy még annál is hosszabb kutatói ösztöndíjra lenne szükség, hisz ahhoz már génebeszeti, esetleg szintetikus biológiai módszereket kellene alkalmazni.

☘ *Mi volt az elméleti probléma, ami a kiindulópontot adta?*

☘ Míg a *Corpora* – mint a generatív művek általában – mesterségesen próbál egy életszerű konstrukciót létrehozni, itt a másik oldalról akartam megközelíteni ugyanazt. Az volt a cél, hogy élő konstrukciók hozzanak létre valami olyat, amit általában mesterségesen állítunk elő.

DOUBLENEGATIVES ARCHITECTURE
Algorithmic Wall, Tama Art University, Tokió, 2007
© doubleNegatives Architecture

MARÓY ÁKOS
bio.display, The Arts and Genomics Centre,
Leiden, Hollandia, 2008. © fotó: Maróy Ákos

☘ *Itthon nem kapott nagy publicitást ez a munka. Hogyan illeszthető be egy ilyen projekt bemutatása a kortárs művészet hagyományos intézményrendszerébe?*

☘ Itthon egyáltalán nem. Hollandiában kiállítottuk, de ott is csak egy rövid ideig, a Kutatók Éjszakája alkalmából egy amszterdami tudományos központban, a NEMO-ban. A projekt most ott tart, hogy kvázi tudjuk, hogy meg tudjuk csinálni, a technológia megvan hozzá, és rá tudjuk venni a baktériumokat, hogy megrajzolják az általunk kívánt képeket. De jól bemutatható installációt még nem sikerült csinálni belőle. Épp levelezésben állok a szingapúri ISEA-val egy lehetséges bemutatóról, de ehhez több technológiai intenzív és szervezési problémát kell leküzdeni. Az egyik oldalról a kiállítási térhez közel szükség van egy laborra, ugyanis helyben kell létrehozni a baktériumkultúrákat és ott kell velük dolgozni. Emellett valóban hiányzik még az, hogy olyan formában tudjuk kiállítani, ami túlmegegy a koncepció puszta szemléltetésén. És akkor még nem is beszéltünk a társadalmi akadályokról. Amikor az ember genetikailag módosított organizmusokkal foglalkozik, hirtelen minden sokkal nehezebbé válik a túlságosan korlátozó szabályozások miatt is.

<p>Paul Horn – Harald Hund <i>Darkness</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● KNOLL GALÉRIA <p>www.knollgalerie.at Budapest VI., Liszt F. tér 10. 2009. 01. 22. – 03. 21.</p>
<p>Szalay Lajos</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KOGART HÁZ <p>www.kogart.hu Budapest VI., Andrássy út 112. 2009. 01. 15. – 03. 22.</p>
<p>Vákuumzaj</p> <ul style="list-style-type: none"> ● TRAFÓ GALÉRIA <p>www.trafo.hu Budapest IX., Liliom u. 41. 2009. 02. 06. – 03. 29.</p>
<p>Szabados Árpád</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KLEBELSBERG KULTÚRKÚRIA <p>Budapest II., Templom u. 2-10. Budapest 2009. 03. 10. – 03. 31.</p>
<p>100 éves a Nyugat</p> <ul style="list-style-type: none"> ● PETŐFI IRODALMI MÚZEUM <p>www.pim.hu Budapest V., Károlyi M. u. 16. 2008. 03. 31. – 2009. 03. 31.</p>
<p>A Másik – Évezredes hiedelmek, végzetes téveszmék, kulturális sokszínűség</p> <ul style="list-style-type: none"> ● NÉPRAJZI MÚZEUM <p>www.neprajz.hu Budapest V., Kossuth L. Tér 12. 2008. 10. 27. – 2009. 04. 06.</p>
<p>Return – A pécsi válogatás Nagy István <i>Egy életmű keresztmetszete</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MODEM <p>www.modemart.hu Debrecen, Baltazár Rezső tér 1. 2009. 01. 15. – 05. 03.</p>
<p>KÜLFÖLD / EURÓPA</p>
<p>Ausztria</p>
<p>LOVE III – Collapsing <i>Photography</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● FOTOGALERIE WIEN <p>www.fotogalerie-wien.at <u>BÉCS</u> 2008. 12. 15. – 2009. 01. 28.</p>
<p>MUTATIONS II. Moving Stills</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM AUF ABRUF (MUSA) <p>www.musa.at <u>BÉCS</u> 2008. 10. 31. – 2009. 01. 31.</p>
<p>Muntean / Rosenblum <i>Between what was and what might be</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● SAMMLUNG ESSL – KUNST DER GEGENWART <p>www.sammlung-essl.at <u>KLOSTERNEUBURG / BÉCS</u> 2008. 09. 12. – 2009. 02. 01.</p>
<p>Paul Klee <i>Melody/Rhythm/Dance</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / MÖNCHSBERG <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2008. 10. 25. – 2009. 02. 01.</p>
<p>Balthasar Burkhard & Naoya Hatakeyama <i>Two Mountains</i></p> <p>Karl Geiser <i>Photografies</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / MÖNCHSBERG <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2008. 11. 08. – 2009. 02. 08.</p>

<p>AUSTRIA conTEMPORARY</p> <ul style="list-style-type: none"> ● SAMMLUNG ESSL – KUNST DER GEGENWART <p>www.sammlung-essl.at <u>KLOSTERNEUBURG / BÉCS</u> 2008. 11. 14. – 2009. 02. 08.</p>
<p>SÜNDE / Süße Laster – Lässliche Moral in der bildenden Kunst</p> <ul style="list-style-type: none"> ● RESIDENZGALERIE SALZBURG <p>www.residenzgalerie.at <u>SALZBURG</u> 2008. 07. 11. – 2009. 02. 11.</p>
<p>Western Motel. Edward Hopper and Contemporary Art</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHALLE <p>www.kunsthallewien.at <u>BÉCS</u> 2008. 10. 03. – 2009. 02. 15.</p>
<p>RECOLLECTING Looted Art and Restitution</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MAK <p>www.mak.at <u>BÉCS</u> 2008. 12. 03. – 2009. 02. 15.</p>
<p>Second Hand</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ENGHOLM ENGELHORN GALERIE <p>www.engholmengelhorn.com <u>BÉCS</u> 2009. 01. 18. – 02. 26.</p>
<p>Erwin Puls</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHALLE <p>www.kunsthallewien.at <u>BÉCS</u> 2009. 01. 28. – 03. 15.</p>
<p>Land of Human Rights: Being Responsible for Resources</p> <ul style="list-style-type: none"> ● < ROTOR > <p>http://rotor.mur.at www.landofhumanrights.eu <u>GRAZ</u> 2009. 01. 30. – 03. 28.</p>
<p>A Question of Evidence</p> <ul style="list-style-type: none"> ● THYSSEN_BORNEMISZA ART CONTEMPORARY <p>www.tba21.org <u>BÉCS</u> 2008. 11. 20. – 2009. 04. 05.</p>
<p>Sarkvidéki hisztéria – Kortárs Finn Művészet / Artic Hysteria – New Art from Finland</p> <ul style="list-style-type: none"> ● LUDWIG MÚZEUM – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM <p>www.lumu.hu Budapest IX., Komor M. u. 1. 2009. 02. 06. – 04. 12.</p>
<p>Markus Schinwald <i>Vanishing Lessons</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHAUS BREGENZ <p>www.kunsthau-bregenz.at <u>BREGENZ</u> 2009. 02. 14. – 04. 13.</p>
<p>Anish Kapoor <i>Shooting into the Corner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MAK <p>www.mak.at <u>BÉCS</u> 2009. 01. 21. – 04. 19.</p>
<p>Günter Brus <i>Drawings, picture poems, print graphics and photographs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / RUPERTINUM <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2009. 01. 24. – 04. 19.</p>

<p>Eva Grubinger <i>Transpassing</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / RUPERTINUM <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2009. 02. 07. – 04. 19.</p>
<p>Kutlug Ataman <i>Mesopotamian Dramaturgies</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● LENTOS KUNSTMUSEUM LINZ <p>www.lentos.at <u>LINZ</u> 2009. 02. 13. – 04. 19.</p>
<p>BIENNALE CUVÉE 09 / World Selection of Contemporary Art</p> <ul style="list-style-type: none"> ● OK OFFENES KULTURHAUS OBERÖSTERREICH <p><u>LINZ</u> www.ok-centrum.at 2009. 02. 27. – 04. 26.</p>
<p>Dariusz Kowalski <i>Interrogation Room</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHAUS GRAZ <p>www.kunsthau Graz.at <u>GRAZ</u> 2009. 03. 06. – 04. 26.</p>
<p>BIENNALE CUVÉE 09 / World Selection of Contemporary Art</p> <ul style="list-style-type: none"> ● WISSENSTURM <p>www.ok-centrum.at <u>LINZ</u> 2009. 03. 13. – 04. 26.</p>
<p>SENSAI</p> <ul style="list-style-type: none"> ● RESIDENZGALERIE SALZBURG <p>www.residenzgalerie.at <u>SALZBURG</u> 2009. 03. 13. – 04. 26.</p>
<p>Gerhard Richter <i>Retrospective</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ALBERTINA <p>www.albertina.at <u>BÉCS</u> 2009. 01. 30. – 05. 03.</p>
<p>Best of Austria. An art collection</p> <ul style="list-style-type: none"> ● LENTOS KUNSTMUSEUM LINZ <p>www.lentos.at <u>LINZ</u> 2009. 01. 02. – 05. 10.</p>
<p>Maria Lassnig <i>The Ninth Decade</i></p> <p>Nam June Paik <i>Music for all Senses</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUMOK (MUSEUM MODERNER KUNST STIFTUNG LUDWIG) <p>www.mumok.at <u>BÉCS</u> 2009. 02. 13. – 05. 17.</p>
<p>BIENNALE CUVÉE 09 / World Selection of Contemporary Art <i>AK Arbeiterkammer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● HEADQUARTER OF ENERGIE AG OÖ <p>www.ok-centrum.at <u>LINZ</u> 2009. 03. 13. – 05. 15.</p>
<p>Diana Thater <i>gorillagorillagorilla</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHAUS GRAZ <p>www.kunsthau Graz.at <u>GRAZ</u> 2009. 01. 31. – 05. 17.</p>
<p>Clouds Up High – Fleeting Figures in the Sky</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM AUF ABRUF (MUSA) <p>www.musa.at <u>BÉCS</u> 2009. 02. 27. – 05. 30.</p>

<p>The Porn Identity. Expeditions into the Dark Zone</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KUNSTHALLE <p>www.kunsthallewien.at <u>BÉCS</u> 2009. 02. 13. – 06. 01.</p>
<p>Spotlight- New additions since 2006</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / MÖNCHSBERG <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2009. 02. 14. – 06. 07.</p>
<p>Nancy Spero <i>Woman as Protagonist / Herbert-Boeckl-Preis 2009 for International Painting</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / MÖNCHSBERG <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2009. 02. 21. – 06. 14.</p>
<p>Georg Baselitz <i>Paintings and Sculptures 1960–2008</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSEUM DER MODERNE SALZBURG / MÖNCHSBERG <p>www.museumdermoderne.at <u>SALZBURG</u> 2009. 02. 28. – 06. 21.</p>
<p>post COBRA / Alechinsky, Appe, I Jorn</p> <ul style="list-style-type: none"> ● SAMMLUNG ESSL – KUNST DER GEGENWART <p>www.sammlung-essl.at <u>KLOSTERNEUBURG / BÉCS</u> 2009. 01. 23. – 12. 16.</p>
<p>Belgium</p> <p>Juan Pérez Agirregoikoa <i>LONELY AT THE TOP</i> <i>klankeffecten # 5</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUHKA <p>www.muhka.be <u>ANTWERPEN</u> 2008. 12. 18. – 2009. 03. 29.</p>
<p>Shadi Ghadirian <i>New and older works</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● AEROPLASTICS CONTEMPORARY <p>www.aeroplastics.net <u>BRÜSSZEL</u> 2009. 02. 13. – 04. 04.</p>
<p>Vito Acconci <i>Language Works: Video, Audio, Poetry</i></p> <p>Karl Holmqvist <i>I'm with You in Rockland</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ARGOS VZW CENTRE FOR ART AND MEDIA <p>www.argosarts.org <u>BRÜSSZEL</u> 2009. 01. 27. – 04. 11.</p>
<p>Csehorország</p> <p>MOVE ON</p> <ul style="list-style-type: none"> ● FUTURA <p>www.futuraproject.cz <u>PRÁGA</u> 2008. 12. 17. – 2009. 02. 08.</p>
<p>Pavel Dias <i>Fifty</i></p> <p>Bill Jacobson <i>funny, cry, happy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● LANGHANS GALERIE <p>www.langhansgalerie.cz <u>PRÁGA</u> 2009. 01. 21. – 03. 01.</p>
<p>LET US BE US</p> <ul style="list-style-type: none"> ● EMIL FILL A GALLERY <p>www.gef.cz <u>USTI NAD LABEM</u> 2009. 02. 04. – 03. 13.</p>

<p>Prinzhorn Collection</p> <ul style="list-style-type: none"> ● DŰM U KAMENNÉHO ZVONU (STONE BELL HOUSE) <p>www.ghmp.cz <u>PRÁGA</u> 2009. 02. 05. – 05. 04.</p>
<p>Dánia</p> <p>MANGA! JAPANESE IMAGES</p> <ul style="list-style-type: none"> ● LOUISIANA MUSEUM FOR MODERNE KUNST <p>www.louisiana.dk <u>HUMLEBÆK</u> 2008. 10. 08. – 2009. 02. 08.</p>
<p>Eve Sussman & The Rufus Corporation</p> <ul style="list-style-type: none"> ● LOUISIANA MUSEUM FOR MODERNE KUNST <p>www.louisiana.dk <u>HUMLEBÆK</u> 2008. 11. 08. – 2009. 02. 15.</p>
<p>Jacob Aue Sobol</p> <ul style="list-style-type: none"> ● TOKYO <p>Brandts Exhibition Complex http://uk.brandts.dk <u>ODENSE</u> 2008. 12. 05. – 2009. 02. 22.</p>
<p>Nanna Hänninen <i>Asymetric Exposures</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● GALLERI BO BJERGGAARD <p>www.bjerggaard.com <u>KOPPENHÁGA</u> 2009. 01. 15. – 03. 07.</p>
<p>Ulrik Heltoft <i>Elements from a Nightmare</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● KIRKHOFF – CONTEMPORARY ART <p>www.kirkhoff.dk <u>KOPPENHÁGA</u> 2009. 01. 24. – 03. 07.</p>
<p>ENTER ACTION – Digital Art Now</p> <ul style="list-style-type: none"> ● AROS AARHUS KUNSTMUSEUM <p>www.aros.dk <u>ÁRHUS</u> 2009. 02. 07. – 04. 26.</p>
<p>Max Ernst <i>Dream and Revolution</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● LOUISIANA MUSEUM FOR MODERNE KUNST <p>www.louisiana.dk <u>HUMLEBÆK</u> 2009. 02. 06. – 06. 01.</p>
<p>Qiu Anxiong <i>UTOPIA</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ARKEN MUSEUM OF MODERN ART <p>www.arken.dk <u>ISHØJ</u> 2009. 02. 06. – 11. 22.</p>
<p>Finország</p> <p>Drawn in the Clouds</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KIASMA <p>www.kiasma.fi <u>HELSINKI</u> 2008. 01. 11. – 2009. 02. 01.</p>
<p>Image and After</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KIASMA <p>www.kiasma.fi <u>HELSINKI</u> 2008. 01. 11. – 2009. 03. 01.</p>
<p>Franciaország</p> <p>Antony Gormley <i>Between You & Me</i></p> <p>Jean-Michel Alberola <i>La précision des terrains vagues (extension)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSÉE D'ART MODERNE SAINT-ÉTIENNE MÉTROPOLE <p>www.mam-st-etienne.fr <u>SAINT-ÉTIENNE</u> 2008. 10. 10. – 2009. 01. 25.</p>

<p>Masks, from Carpeaux to Picasso</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSÉE D'ORSAY <p>www.musee-orsay.fr <u>PÁRIZS</u> 2008. 10. 21. – 2009. 02. 01.</p>
<p>Projektion Ruhr / IBA Emscher Park – an urban laboratory</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CITÉ DE L'ARCHITECTURE ET DU PATRIMOINE <p>www.citechailot.fr <u>PÁRIZS</u> 2008. 11. 19. – 2009. 02. 08.</p>
<p>Vajda Júlia <i>„Paysages intérieurs”</i></p> <p>Alexandre Trauner <i>Hôtel du Nord</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MAGYAR INTÉZET <p>www.institutthongrois.fr <u>PÁRIZS</u> 2009. 01. 15. – 02. 28.</p>
<p>THE AWAKENING OF THE BIRDS – Homage to Olivier Messiaen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● COLLECTION LAMBERT <p>www.collectionlambert.com <u>AVIGNON</u> 2008. 12. 14. – 2009. 03. 01.</p>
<p>Raymond Depardon – Paul Virilio <i>Native Land / Stop Eject</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● FONDATION CARTIER <p>www.fondation.cartier.com <u>PÁRIZS</u> 2008. 11. 21. – 2009. 03. 15.</p>
<p>Lacaton & Vassel</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CITÉ DE L'ARCHITECTURE ET DU PATRIMOINE <p>www.citechailot.fr <u>PÁRIZS</u> 2008. 11. 26. – 2009. 03. 15.</p>
<p>Ron Arad <i>CENTRE POMPIDOU</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● CENTRE POMPIDOU <p>www.centrepompidou.fr <u>PÁRIZS</u> 2008. 11. 20. – 2009. 03. 16.</p>
<p>Robert Frank <i>Cold Eye – Paris / The Americans</i></p> <p>Sophie Ristelhueber</p> <ul style="list-style-type: none"> ● JEU DE PAUME – SITE CONCORDE <p>www.jeudepaume.org <u>PÁRIZS</u> 2009. 01. 20. – 03. 22.</p>
<p>Giorgia Fiorio Anthony D'Offay</p> <ul style="list-style-type: none"> ● LA MAISON EUROPÉENNE DE LA PHOTOGRAPHIE <p>www.mep-fr.org <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 04. – 04. 05.</p>
<p>Jimmie Durham <i>Pierres Rejetées...</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSÉE D'ART MODERNE DE LA VILLE DE PARIS <p>www.mam.paris.fr <u>PÁRIZS</u> 2009. 01. 30. – 04. 12.</p>
<p>David Altmejd</p> <ul style="list-style-type: none"> ● MUSÉE D'ART CONTEMPORAIN DE LYON <p>www.moca-lyon.org <u>LYON</u> 2009. 01. 31. – 04. 26.</p>
<p>Micol Assaël, Ceal Floyer, Laurent Grasso, Roman Signer <i>GAKONA</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● PAKAIS DE TOKYO <p>www.palaisdetokyo.com <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 12. – 05. 03.</p>

<p>Warhol TV Mika Rotenberg ● MAISON ROUGE www.lamaisonrouge.org <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 18. – 05. 03.</p>	<p>Silver Camera – What was the best news photo of 2008? ● FOTOMUSEUM DEN HAAG www.fotomuseumdenhaag.com <u>HÁGA</u> 2009. 01. 18. – 03. 15.</p>	<p>Love! Art! Passion! /Artist Couples ● GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG www.gemeentemuseum.nl <u>HÁGA</u> 2009. 02. 21. – 06. 01.</p>	<p>Taylor Wessing Photographic Portrait Prize 2008 ● NATIONAL PORTRAIT GALLERY www.npg.org.uk <u>LONDON</u> 2008. 11. 06. – 2009. 02. 15.</p>	<p>The Otolith Group <i>A Long Time Between Suns</i> ● GASWORKS www.gasworks.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 15. – 04. 05.</p>	<p>Gerhard Richter <i>Portraits</i> ● NATIONAL PORTRAIT GALLERY www.npg.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 26. – 05. 31.</p>
<p>GENEROCITY ● CITÉ DE L'ARCHITECTURE ET DU PATRIMOINE www.citechaillot.fr <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 10. – 05. 10.</p>	<p>Water in Photography ● HIUS MARSEILLE / FOUNDATION FOR PHOTOGRAPHY www.huisarseille.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2008. 11. 29. – 2009. 03. 21.</p>	<p>Exile on Main St. / Humour, exaggeration & anti-authoritarianism in American art ● BONNEFANTENMUSEUM www.bonnefanten.nl <u>MAASTRICHT</u> 2009. 02. 17. – 08. 16.</p>	<p>George Maciunas <i>The Dream of Fluxus</i> ● BALTIC CENTRE FOR CONTEMPORARY ART www.balticmill.com <u>GATESHEAD</u> 2008. 11. 25. – 2009. 02. 15.</p>	<p>UBS Openings: Paintings from the 1980s ● TATE MODERN www.tate.org.uk <u>LONDON</u> 2008. 11. 12. – 2009. 04. 13.</p>	<p>Németország Ayşe Erkmen <i>Weggefährten</i> ● HAMBURGER BANHOF www.hamburgerbahnhof.de <u>BERLIN</u> 2008. 09. 13. – 2009. 02. 08.</p>
<p>Paris capitale photographique 1920–1940 / Collection Christian Bouqueret ● JEU DE PAUME - SITE HÔTEL DE SULLY www.jeudepaume.org <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 10. – 05. 24.</p>	<p>Oscar van Alphen <i>The Wars</i> ● NEDERLANDS FOTOMUSEUM www.nederlandsfotomuseum.nl <u>ROTTERDAM</u> 2008. 10. 31. – 2009. 03. 22.</p>	<p>Írország Exquisite Corpse IRISH MUSEUM OF MODERN ART www.modernart.ie <u>DUBLIN</u> 2008. 09. 09. – 2009. 03. 29.</p>	<p>Rosson Crow <i>Texas Crude</i> ● WHITE CUBE (HOXTON SQUARE) www.whitecube.com <u>LONDON</u> 2009. 01. 16. – 02. 21.</p>	<p>Andrea Palladio <i>His Life and Legacy</i> ● ROYAL ACADEMY OF ARTS www.royalacademy.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 01. 31. – 04. 13.</p>	<p>re.act.feminism – performancekunst der 1960er und 70er Jahre heute AKADEMIE DER KÜNSTE www.adk.de <u>BERLIN</u> 2008. 12. 13. – 2009. 02. 08.</p>
<p>Giorgio de Chirico <i>La fabbrica des rêves</i> ● MUSÉE D'ART MODERNE DE LA VILLE DE PARIS www.mam.paris.fr <u>PÁRIZS</u> 2009. 02. 13. – 05. 24.</p>	<p>Welcoming the Stedelijk Museum: Fauvists and Expressionists ● VAN GOGH MUSEUM www.vangoghmuseum.nl www.stedelijk.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2008. 11. 14. – 2009. 04. 05.</p>	<p>Hughie O'Donoghue ● IRISH MUSEUM OF MODERN ART www.modernart.ie <u>DUBLIN</u> 2009. 03. 03. – 05. 17.</p>	<p>Indian Highway ● SERPENTINE GALLERY www.serpentinegallery.org <u>LONDON</u> 2008. 12. 10. – 2009. 02. 22.</p>	<p>Libraries of Light: Photographic Books from the V&A Collection ● V&A www.vam.ac.uk <u>LONDON</u> 2008. 04. 24. – 2009. 04. 19.</p>	<p>The Discreet Charm of Technology. Arts in Spain ● ZKM / MUSEUM FÜR NEUE KUNST www.zkm.de www.zkm.de/mediumreligion <u>KARLSRUHE</u> 2008. 09. 27. – 2009. 02. 15.</p>
<p>Leaving Rodin behind? Sculpture in Paris 1905–1914 ● MUSÉE D'ORSAY www.musee-orsay.fr <u>PÁRIZS</u> 2009. 03. 10. – 05. 31.</p>	<p>From Collenius to Koons, courtesy of the Vereniging Rembrandt ● GRONINGER MUSEUM www.groningermuseum.nl <u>GRONINGEN</u> 2008. 11. 22. – 2009. 04. 12.</p>	<p>James Coleman ● IRISH MUSEUM OF MODERN ART www.modernart.ie ● PROJECT ARTS CENTRE www.projectartscentre.ie ● ROYAL HIBERNIAN ACADEMY www.royalhibernianacademy.com <u>DUBLIN</u> 2009. 03. 07. – 04. 26.</p>	<p>David Creedon <i>Ghosts of the Faithful Departed</i> ● PHOTOFUSION www.photofusion.org <u>LONDON</u> 2009. 01. 23. – 03. 06.</p>	<p>Mircea Cantor Liz Arnold ● CAMDEN ARTS CENTRE www.camdenartscentre.org <u>LONDON</u> 2009. 02. 20. – 04. 19.</p>	<p>Dorothea von Stetten Art Award 2008 ● KUNSTMUSEUM BONN http://kunstmuseum.bonn.de Bonn 2008. 12. 11. – 2009. 02. 15.</p>
<p>Hollandia Thomas Struth <i>Family Life</i> ● DE PONT MUSEUM VOOR HEDENDAAGSE KUNST www.depont.nl <u>TILBURG</u> 2008. 11. 29. – 2009. 02. 22.</p>	<p>In Search of the Unknown ● NETHERLANDS MEDIA ART INSTITUTE www.montevideo.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2009. 02. 13. – 04. 15.</p>	<p>Lengyelország Monika Wiechowska <i>City Echoes</i> ● ZACHETA NARODOWA GALERIA SZTUKI www.zacheta.art.pl <u>VARSÓ</u> 2009. 01. 10. – 02. 22.</p>	<p>Masterpieces of Ukiyo-e from the V&A ● V&A www.vam.ac.uk <u>LONDON</u> 2008. 12. 12. – 2009. 03. 15.</p>	<p>Sean Snyder <i>Index</i> ● ICA www.ica.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 10. – 04. 19.</p>	<p>wowe. Essence. Twenty-five Years of Portraits Jerry Berndt <i>Insight. Night Photographs</i> ● C/O BERLIN www.co-berlin.com <u>BERLIN</u> 2008. 12. 13. – 2009. 02. 15.</p>
<p>Questioning History – Imagination of the past ● NEDERLANDS FOTOMUSEUM www.nederlandsfotomuseum.nl <u>ROTTERDAM</u> 2008. 12. 13. – 2009. 02. 22.</p>	<p>Holy Inspiration – Religion and spirituality in modern art ● THE NIEUWE KERK www.nieuwekerk.nl www.stedelijk.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2008. 12. 13. – 2009. 04. 19.</p>	<p>PATHFINDER – project BEYOND POSTMODERNISM. RE: RE: RECONSTRUCTION ● CSW ŁĄŻNIA www.laznia.pl <u>GDANSK</u> 2009. 02. 27. – 04. 05.</p>	<p>Yoko Ono <i>Between the sky and my head</i> ● BALTIC CENTRE FOR CONTEMPORARY ART www.balticmill.com <u>GATESHEAD</u> 2008. 12. 14. – 2009. 03. 15.</p>	<p>Altermodern: Tate Triennial 2009 ● TATE BRITAIN www.tate.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 03. – 04. 26.</p>	<p>Video-Screening / About the Video-Scene in Belgium from the 1980s till today ● VILLA MERKEL / BAHNWÄRTER HAUS www.villa-merkel.de Esslingen am Neckar 2009. 01. 18. – 02. 15.</p>
<p>XXth Century ● GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG www.gemeentemuseum.nl <u>HÁGA</u> 2008. 11. 08. – 2009. 03. 01.</p>	<p>Man Ray <i>Unconcerned, but not indifferent</i> ● FOTOMUSEUM DEN HAAG www.fotomuseumdenhaag.com <u>HÁGA</u> 2009. 01. 24. – 04. 19.</p>	<p>Litvánia Code Share: 5 continents, 10 biennales, 20 artists ● THE CONTEMPORARY ART CENTRE www.cac.lt <u>VILNIUS</u> 2009. 01. 16. – 03. 08.</p>	<p>EX-VOTO / Lilibeth Cuenca, John Angerson, Tommaso Bonaventura and selected Ex-voto Paintings ● BELFAST EXPOSED www.belfastexposed.org <u>BELFAST</u> 2009. 02. 05. – 03. 20.</p>	<p>Mark Wallinger curates: The Russian Linesman ● HAYWARD GALLERY www.hayward.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 18. – 05. 04.</p>	<p>As far as the eye can't see / Panoramic Photographs of Berlin, 1949–1952 ● BERLINISCHE GALERIE www.berlinischegalerie.de <u>BERLIN</u> 2008. 11. 01. – 2009. 02. 16.</p>
<p>Water in Photography ● HIUS MARSEILLE / FOUNDATION FOR PHOTOGRAPHY www.huisarseille.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2008. 11. 29. – 2009. 03. 01.</p>	<p>In Search of the Unknown ● NETHERLANDS MEDIA ART INSTITUTE www.montevideo.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2009. 02. 13. – 04. 25.</p>	<p>Luxemburg The Space of Words <i>Moving Stills</i> ● MUDAM LUXEMBOURG www.mudam.lu <u>LUXEMBOURG</u> 2009. 02. 19. – 05. 15.</p>	<p>Byzantium 330–1453 ● ROYAL ACADEMY OF ARTS www.royalacademy.org.uk <u>LONDON</u> 2008. 10. 25. – 2009. 03. 22.</p>	<p>Peter Coffin ● BARBICAN CENTRE www.barbican.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 11. – 05. 10.</p>	<p>Cult of the Artist: "I can't just slice off an ear every day". Deconstructing the Myth of the Artist. ● HAMBURGER BANHOF www.hamburgerbahnhof.de <u>BERLIN</u> 2008. 10. 03. – 2009. 02. 22.</p>
<p>“The Future will last longer than the past” – part 1: an interruption by Otto Karvonen ● DE APPEL www.deappel.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2008. 12. 07. – 2009. 03. 01.</p>	<p>Edith Dekyndt <i>Agnosia</i> ● WITTE DE WITH www.wdwl.nl <u>ROTTERDAM</u> 2009. 02. 28. – 04. 26.</p>	<p>Nagy-Britannia Miroslaw Balka <i>Nothere</i> ● WHITE CUBE (MASON'S YARD) www.whitecube.com <u>LONDON</u> 2009. 12. 09. – 2009. 02. 07.</p>	<p>INTERSPECIES ● CORNERHOUSE www.cornerhouse.org <u>MANCHESTER</u> 2009. 01. 23. – 03. 22.</p>	<p>Hussein Chalayan ● DESIGN MUSEUM www.designmuseum.org <u>LONDON</u> 2009. 01. 22. – 05. 17.</p>	<p>Kandinsky <i>Complete Prints</i> ● LENBACHHAUS www.lenbachhaus.de <u>MÜNCHEN</u> 2008. 10. 18. – 2009. 02. 22.</p>
<p>LIVING ARCHIVE / Stars & Stripes Forever ● VAN ABBEMUSEUM www.vanabbemuseum.nl <u>EINDHOVEN</u> 2008. 10. 04. – 2009. 03. 08.</p>	<p>Elixir: the video organism of Pipilotti Rist ● MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN www.boijmans.nl <u>ROTTERDAM</u> 2009. 03. 07. – 05. 10.</p>	<p>Daan van Golden <i>Andro Wekua</i> ● CAMDEN ARTS CENTRE www.camdenartscentre.org <u>LONDON</u> 2008. 12. 05. – 2009. 02. 08.</p>	<p>The Olympic Stadium Project – Le Corbusier and Baghdad ● V&A www.vam.ac.uk <u>LONDON</u> 2008. 10. 09. – 2009. 03. 29.</p>	<p>Rodchenko & Popova <i>Defining Constructivism</i> ● TATE MODERN www.tate.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 12. – 05. 17.</p>	<p>Kandinsky <i>Absolute. Abstract</i> ● LENBACHHAUS / KUNSTBAU www.lenbachhaus.de <u>MÜNCHEN</u> 2008. 10. 25. – 2009. 02. 22.</p>
<p>Susanne Kriemann / Vincent Meessen ● STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM (SMBa) www.smba.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2009. 01. 18. – 03. 08.</p>	<p>Richard Avedon <i>Photographs 1946–2004</i> ● FOAM_FOTOGRAFIEMUSEUM AMSTERDAM www.foam.nl <u>AMSZTERDAM</u> 2009. 02. 13. – 05. 13.</p>	<p>William Blake <i>The River of Life</i> ● TATE LIVERPOOL www.tate.org.uk <u>LIVERPOOL</u> 2008. 12. 12. – 2009. 03. 29.</p>	<p>Regina José Galindo <i>The Body of Others</i> ● MODERN ART OXFORD www.modernartoxford.org.uk <u>OXFORD</u> 2009. 01. 31. – 03. 29.</p>	<p>Le Corbusier <i>The Art of Architecture</i> ● BARBICAN CENTRE www.barbican.org.uk <u>LONDON</u> 2009. 02. 19. – 05. 24.</p>	<p>Foster + Partners <i>Working with History</i> ● LENBACHHAUS www.lenbachhaus.de <u>MÜNCHEN</u> 2008. 10. 21. – 2009. 02. 22.</p>

Hommage à Tolvaly Ernő I.

Kiállítás a barátok, tanítványok műveiből

2010. január 8 – február 4.

Hommage à Tolvaly Ernő II.

Válogatás a művész munkáiból

2010. február 5 – március 2.

© fotó: Kalmár Lajos

Dovin Galéria

1052 Budapest, Galamb u. 6.

www.dovingaleria.hu